

Mišljenja smo, da se prikazanom presudom Saveznog suda ova problematika ne samo nije razjasnila, nego se još više komplicirala na štetu zakonitosti, što je tim presudnije, budući da se radi o sporu s elementom inozemnosti (tužitelj je grčka Nacionalna banka kao hipotekarni vjerovnik).

B.L.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. III-Sl-550/76-2
od 10. III 1976.

Vijeće: Ivo Bešker, Gavro Badovinac, prof. dr. Velimir Filipović

Vadjenje potonulog broda - Nagrada za vadjenje - Odgovornost poduzeća koje vrši vadjenje i pregledava stanje potonulog broda - Bitna povreda postupka - Poduzeće koje pregledava potonuli brod u svrhu ustanovljenja njegovog stanja ne odgovara naručitelju posla za štete koje u izvještaju nisu bile navedene, ako je naručitelj iz samog izvještaja mogao pretpostaviti da pored utvrđenih šteta mogu postojati i druge - To je slučaj kada je u izvještaju navedeno da na brodu ima tereta - Poduzeće koje vadi brod i koje se obvezalo da će izvadjeni brod dovesti u plovno stanje, udovoljilo je svojoj obvezi premda brod nije doveden u plovno stanje, ako ga je o svom trošku pomoću dizalice doveo u brodogradilište gdje se mora izvršiti popravak - Naručitelj vadjenja ne može se u svoju korist pozivati na okolnost da mu je bilo nerentabilno vadjenje, ako je mogao pretpostaviti da pored utvrđenih oštećenja mogu na brodu postojati i druga, jer je bio dužan, ako nije raspolagao potrebnim znanjem u pogledu rentabilnosti vadjenja, zatražiti savjet vještaka - Ne radi se o bitnoj povredi postupka kada sud odbije prijedlog da se za utvrđivanje određenih činjenica saslušaju vještaci

Tužitelj je poduzeće koje je izvadilo potonuli brod, a tuženi je naručitelj vadjenja.

Sporno je među strankama da li je tuženi dužan platiti tužitelju na ime troškova za vadjenje m/b "Karmen" iznos od din. 111.000.-

Rješavajući gornje pitanje prvostepeni je sud utvrdio kao nesporno da se ugovorom o vadjenju tužitelj obvezao izvršiti izvidjanje stanja i položaja potopljenog broda za cijenu od 8.000.- din. i vadjenje istog broda, te stavljanje broda u plovno stanje radi tegljenja do brodogradilišta od 111.000.- din. Da je brod izvadjen; da nije stavljen u plovno stanje, te otegljen do brodogradilišta; da je na trošak tužitelja, uslijed toga što nije mogao biti stavljen u plovno stanje, dizalicom prenesen u brodogradilište. Sporno je da li je tužitelj u cijelosti udovoljio ugovornoj obvezi. Sud smatra da je tužitelj brod izvadio i obavio vadjenje stručno i poduzeo sve mjere radi uspješnog vadjenja broda iz mora, a u suglasnosti s tuženim izvadjeni je brod dizalicom prevezao - prenio do brodogradilišta, pa je prema tome u cijelosti i uredno ispunio svoju obvezu iz ugovora o vadjenju broda. Okolnost što tužitelj brod nije stavio u plovno stanje i otegljio ga do brodogradilišta nije od značaja u pitanju ispunjenja obveze tužitelja. Svrha ugovorne odredbe, da se brod stavi u plovno stanje kako bi ga se osposobilo za tegljenje do brodogradilišta je u tome, da se izvadjeni brod dovede do brodogradilišta u kojem se imao izvršiti popravak. Kad je tužitelj umjesto tegljenja, zbog toga što brod nije mogao biti stavljen nakon vadjenja u plovno stanje, doveo brod pomoću dizalice do brodogradilišta, ima se uzeti da je svoju obvezu i u tom dijelu ispunio; ovo posebno zbog toga što se tuženi s takvim načinom "prijenosa" izvadjenog broda suglasio. Radi se dakle o sporazumnom preinačenju načina ispunjenja postojeće obveze tužitelja. Neosnovan je prigovor tuženoga da njegova obveza za plaćanje naknade za vadjenje broda nije nastala jer da je ugovor zaključio u zabludi, vjerujući, na temelju tužiteljevog izvještaja o izvidjanju stanja i položaja potopljenog broda, da brod ima samo ona oštećenja navedena u izvještaju tužitelja. Iz ponude tužitelja za izvidjanje stanja i položaja potopljenog broda slijedi da tuženi nije zaključio ugovor o izvidjanju stanja i položaja potopljenog broda u cilju da se utvrde oštećenja na potopljenom brodu a radi ocjene rentabilnosti vadjenja broda, već je taj ugovor zaključen da bi se utvrdilo da li je moguće vadjenje broda i radi davanja ponude za vadjenje i tegljenje broda od strane tužitelja. Iz samog izvještaja o pregledu potopljenog broda od 11.XII 1971. u kojem je utvrđeno da je brod prilikom potonuća udario krmom o dno, tuženi je morao znati da je brod uslijed udara krmom o dno mogao pretrpjeti i veća oštećenja od onih koja su određeno navedena u tužiteljevom izvještaju o izvidjanju. Da je tuženi to doista znao proi-

zlazi iz ugovora o kupoprodaji olupine m/b "Karmen" od 14.XII 1971. g. kojim je ugovoreno pravo tuženoga na odustanak od ugovora o kupoprodaji broda za slučaj da oštećenja koja će se utvrditi nakon izvlačenja broda na navoz budu veća od onih navedenih u izvještaju tužitelja, a naročito za slučaj oštećenja na oplati broda i konstrukciji. Ovo upućuje da tuženi nije bio u zabludi da se ne bi, sve kad bi zabluda i postojala, ticala jednog od bitnih elemenata ugovora i da tuženi nije doveden u zabludu od strane tužitelja. Ako je tuženi zaključio ugovor o vadjenju odnosnog broda pogrešno držeći da će izvadjeni brod moći osposobiti s neznatnim sredstvima, radi se o zabludi u motivu, koja zabluda nije relevantna kod terečnih ugovora. Kako je dakle utvrđeno da je tužitelj u cijelosti uredno ispunio svoje obveze iz ugovora o vadeњу broda, to je zahtjev za isplatu ugovorene naknade za vadjenje broda osnovan, pa tuženi nema pravo zadržati isplatu ugovorene naknade u cijelosti ili srazmjerno.

Protutužbeni zahtjev nije osnovan iz već navedenih razloga osnovanosti tužbenog zahtjeva, jer tužitelj ni po osnovi o odgovornosti za štetu, ni po osnovi odgovornosti za mane nije dužan tuženome naknaditi troškove popravka onih oštećenja m/b "Karmen", koja tužitelj u svom izvještaju nije naveo, a u iznosu od 140.930.- din, jer se u predmetnom slučaju nisu ispunile pretpostavke odgovornosti za štetu kao i pretpostavke za odgovornost iz jamstva.

Tuženi - protutužitelj pobija presudu žalbom u cijelosti zbog nepotpuno i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da se pobijana presuda preinači i tužitelj odbije sa zahtjevom, odnosno da se udovolji protutužbenom zahtjevu u cijelosti.

Tuženi vidi nedovoljno utvrđeno činjenično stanje u tome što smatra da je sud propustio utvrditi, provođenjem dokaza vještačenjem, da bi se razjasnile činjenice odlučne za pravilno rješenje spora. Sud smatra da je tužitelj posao vadjenja obavio stručno i poduzeo sve potrebne radnje u cilju uspješnog vadjenja, a da za ovu tvrdnju nema potrebnog znanja. Iz fotografija podnesenih prilikom vadjenja broda "Karmen" vidi se pod kojim uvjetima je brod bio doveden na razinu vode. Prvostepeni sud nije uzeo u obzir navode tuženoga i protutužbene zahtjeve i

razloge. Ističe da obveza dovodjenja broda u plovno stanje izvadjenog s morskog dna ne znači samo mogućnost tegljenja broda do brodogradilišta, nego i njegovog potpunog osposobljavanja za plovidbu i izvjesnost da brod nema većih oštećenja, ne većih od onih koja su bila utvrđena prilikom njegovog podvodnog izviđanja. Tuženi je posebno upozorio tužitelja da prilikom izviđanja vodi računa o nastalim oštećenjima i mogućnosti dovodjenja broda u plovno stanje. Ovom zahtjevu tužitelj nije udovoljio jer u izvještaju nije naveo sva vidljiva oštećenja koja su mogla biti uočena, pošto je brod bio pod površinom na nepunih 15 metara. Oštećenja su bila na nepokrivenom dijelu broda. Ističe nadalje da je nestručnim i nesavjesnim radom tužiteljeve ekipe prilikom i nakon vadjenja broda došlo do novih oštećenja većih razmjera, u pogledu čega je tuženi predložio saslušanje svjedoka, čije je saslušanje prvostepeni sud odbio, smatrajući da je činjenično stanje nesporno i dovoljno utvrđeno. Nestručan i nesavjestan rad tužitelja sastoji se u tome, ističe tuženi, što tužitelj iz potopljenog broda nije izvadio sav pijesak kojim je brod bio natovaren. S obzirom na to očito je da brod tako izvučen na površinu nije mogao biti doveden u plovno stanje i morao je pretrpjeti nova znatnija oštećenja. U takvom stanju s teretom pijeska i vode, brod je prevezen dizalicom na razdaljinu od preko 100 km. Suglašavanje tuženog s ovakovim načinom prijenosa broda irelevantno je jer nakon vadjenja pod takvim okolnostima tuženome nije preostalo ništa drugo nego ili da prepusti brod njegovoj sudbini ili da pokuša spasiti što se da spasiti. Ističe da tuženi nije svojevolumeno preinačio postojeći ugovor, nego je do pristanka prijenosa broda došlo bez njegove krivnje. Osim toga zapisnik od 18.XII 1971. nije potpisan od svih prisutnih, pa se može smatrati kao jednostrani akt, a ne međusobni ugovor obiju stranaka. Pozivanje pobijane presude da je tuženome stanje broda bilo poznato i moralo biti poznato s obzirom na klauzulu ugovora o kupoprodaji nema osnove, jer je ova kva klauzula o kupoprodaji potopljenog broda uobičajena, baš zbog toga jer se prilikom vadjenja moglo dogoditi eventualno oštećenje. Ocjena suda da tuženi nije bio u zabludi nema osnove, jer je tuženi u toku cijelog postupka isticao da je u zabludu bio doveden od strane tužitelja time što se pouzdao u izvještaj tužiteljevog stručnog radnika o oštećenjima potonulog broda, a koji se kasnije pokazao nepotpun. Očito je da tuženi ne bi pristupio zaključenju ugovora o vadjenju potopljenog broda da je mogao pretpostaviti da će morati nakon vadjenja snositi ne samo

troškove za daleko znatnija oštećenja od ranije utvrđenih, nego i one troškove koji su nastali uslijed oštećenja prilikom vadjenja. Ističe da je do povećanja troškova popravka broda došlo uslijed nepravilnog i nestručnog postupka tužitelja, pa je time nanesena šteta tuženome koja je predmet protutužbe.

Drugostepeni sud je žalbu odbio iz slijedećih razloga:

Prvostepeni je sud, rješavajući spor, proveo sve dokaze i utvrdio činjenice odlučne za pravilno rješenje spora, pa je na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja donio presudu koju je jasno i iscrpno obrazložio. Tako utvrđeno činjenično stanje i obrazloženje pobijane presude ovaj sud u cijelosti prihvaća.

Ne može se prihvatiti prigovor tuženoga da je počinjena povreda postupka time što sud nije proveo dokaz vještačenjem, na okolnost da li je tužitelj prilikom vadjenja broda postupao pažnjom urednog stručnjaka za vadeње brodova, te da li je vadjenjem na način koga je primjenio tužitelj došlo do daljnjih oštećenja broda "Karmen".

Ovaj sud prihvaća ocjenu prvostepenog suda da za utvrđivanje gornjih okolnosti nije potrebno vještačenje s obzirom da je prilikom vadjenja broda sačinjen Komisij-ski zapisnik o dizanju m/j "Karmen" od 18.XII 1971. g, a koji su zapisnik potpisali predstavnici tuženoga. Po na-hodjenju ovog suda, prvostepeni je sud pravilno ocijenio da je tuženi iz Izvještaja o stanju broda mogao razabrati da bi se moglo raditi i o većim oštećenjima nego su ona navedena u izvještaju. Na ovo upućuje činjenica da je u izvještaju navedeno izričito da je brod prilikom potonuća udario krmom o dno. Osim toga tužitelju je bila poznata okolnost, a to slijedi i iz izvještaja, da je brod bio na-krcan pijeskom. Ova okolnost morala je upućivati tuženog da bi, uslijed potonuća broda s takvim teretom, štete na brodu mogle biti i veće nego su one navedene u izvještaju, a koje su se mogle ustanoviti izvidjanjem pod morem. Ako tuženi nije imao dovoljno stručnog znanja za ocjenu da li bi bilo rentabilno odnosni brod vaditi ili ne, trebao je, nakon što je primio izvještaj tužitelja o stanju potonulog broda, a prije sklapanja ugovora o vadjenju, konzultirati stručnjake. Kako ovo tuženi nije učinio, osnovano je da sam snosi eventualne rizike postojanja većih oštećenja

potonulog broda od onih koja je tužitelj, odnosno njegovi ronioci, utvrdio prilikom izviđanja. Ne može se prihvatiti tvrdnja tuženoga da ronioci tužitelja prilikom izviđanja pod morem nisu na pravilan način i dovoljno pažljivo utvrdili stanje broda i njegova oštećenja napose zbog toga što je tuženi svojim pismom od 9.XII 1971. g. naročito stavio tužitelju do znanja da vodi računa o oštećenju broda i da utvrdi može li brod nakon vadjenja zadržati svoje plovno stanje. U izvještaju tužitelja od 11.XII, a na što pravilno ukazuje prvostepeni sud, tuženom je dato na znanje da je skladište broda ispunjeno pijeskom do visine grotla i da je brod prilikom potonuća krmom udario o dno, te da bi "za spasavanje broda trebalo iskrcati dio tereta, provući brage i dovesti brod u zavjetrinu, ispumpati vodu i dovesti brod u plovno stanje". Po nahodjenju ovog suda time je tužitelj tuženome dao iscrpan izvještaj o stanju potonulog broda, po komu je tuženi mogao donositi svoje odluke. Ponovno valja istaći da je sklapanjem ugovora o vadjenju broda nakon takvog izvještaja tuženi prihvatio rizik koji će i kakvi troškovi nastati prilikom popravka broda.

Tvrdnju žalbe da je do oštećenja broda došlo nakon vadjenja nestručnim i nesavjesnim radom tužiteljeve ekipe tuženi nije ničim dokazao, utoliko prije što je činjenica da je ispumpavanje tereta pijeska iz potonulog broda vršeno "mamut sisaljkom" utvrđena komisijskim zapisnikom kojega su, kako je već ranije navedeno, potpisali predstavnici tuženoga. U zapisniku je izričito navedeno "kroz čitavo vrijeme na istovaru pržine s broda upotrebljavana je "mamut sisaljka". Tužitelj je dakle komisijskim zapisnikom dovoljno dokazao da je prije podizanja broda vršen istovar pržine i to dan prije podizanja, tj. 16.XII 1971. g. Sve ovo bilo je poznato predstavnicima tuženog koji nisu u pogledu načina rada i izvodjenja radova oko vadjenja broda stavili nikakove prigovore.

S obzirom na izloženo, u toku prvostepenog postupka nisu učinjene povrede postupka niti je činjenično stanje, potrebno za pravilno rješenje spora, ostalo nedovoljno utvrđeno. Na utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo, pa je stoga valjalo presuditi kao u dispozitivu.

V.V.